

NARODNA BANKA SRBIJE

PREGLED DEŠAVANJA NA SVETSKOM FINANSIJSKOM TRŽIŠTU

2–6. oktobar 2023.

Sektor za monetarne i devizne operacije
Odeljenje za devizne rezerve
Odeljenje za operacije na otvorenom tržištu

Oktobar 2023.

I Kretanja na tržištima razvijenih zemalja

1.1 Kretanje vodećih indeksa akcija

Indeks	Država	Nivo indeksa 6. 10. 2023.	Promena	
			1w	YoY
S&P 500	SAD	4.308,50	0,48%	15,06%
Dow Jones Industrial	SAD	33.407,58	-0,30%	11,63%
NASDAQ	SAD	13.431,34	1,60%	21,29%
Dax 30	Nemačka	15.229,77	-1,02%	22,12%
CAC 40	Francuska	7.060,15	-1,05%	18,93%
FTSE 100	Velika Britanija	7.494,58	-1,49%	7,11%
NIKKEI 225	Japan	30.994,67	-2,71%	13,49%
Shanghai Composite*	Kina	3.110,48	0,00%	2,85%

Izvor: Bloomberg.

* Šangajska berza je bila zatvorena od 29. 9. do 6. 10. zbog praznika.

1.2 Nivo i promena prinosa državnih obveznica

		Nivo prinosa	Promena u b.p.	
			1w	YoY
Nemačka	2y	3,13%	-7,0	133,0
	10y	2,88%	4,4	79,7
Francuska	2y	3,41%	-7,5	167,5
	10y	3,47%	7,3	79,1
Španija	2y	3,53%	-4,9	142,4
	10y	4,00%	7,4	72,9
Italija	2y	4,00%	-0,7	109,4
	10y	4,91%	13,0	39,8
UK	2y	4,89%	-1,9	76,0
	10y	4,57%	13,6	40,4
SAD	2y	5,08%	3,7	82,7
	10y	4,80%	23,1	97,9
Kanada	2y	4,85%	-2,2	85,9
	10y	4,15%	12,9	85,0
Japan	2y	0,06%	1,6	13,7
	10y	0,80%	4,0	55,2

Izvor: Bloomberg.

1.3 Kretanja na deviznom tržištu

EUR				USD			
Kurs	Promena		Kurs	Promena			
	1w	YoY		1w	YoY		
EUR/USD	1,0579	0,01%	7,92%	USD/EUR	0,9453	-0,01%	-7,34%
EUR/GBP	0,8647	-0,22%	-1,69%	USD/GBP	0,8174	-0,23%	-8,90%
EUR/CHF	0,9629	-0,47%	-0,77%	USD/CHF	0,9101	-0,48%	-8,06%
EUR/JPY	157,96	-0,05%	11,18%	USD/JPY	149,29	-0,08%	3,00%
EUR/CAD	1,4463	0,95%	7,43%	USD/CAD	1,3671	0,93%	-0,46%

Izvor: Bloomberg.

1.4 Kamatne stope na tržištu novca*

Ročnost	EUR			USD			GBP*			CHF		
	Nivo	Promena u b.p.		Nivo	Promena u b.p.		Nivo	Promena u b.p.		Nivo	Promena u b.p.	
		1w	YoY		1w	YoY		1w	YoY		1w	YoY
O/N	3,90%	1,9	324,4	5,32%	1,0	227,0	5,19%	0,0	300,0	1,70%	-1,4	126,0
1M	3,86%	1,6	313,0	5,34%	2,2	207,3	5,21%	1,0	285,3	1,71%	-0,2	162,7
3M	3,98%	3,1	273,5	5,41%	1,1	168,5	5,29%	0,3	205,6	1,71%	0,0	182,2
6M	4,11%	-1,2	227,5	5,45%	-1,3	137,2	5,37%	-1,1	128,5	1,59%	0,7	194,7
12M	4,19%	-3,4	172,4	5,40%	-7,0	108,5	5,43%	-2,7	53,7	1,20%	1,8	172,7

* EUR: €STR za O/N, EURIBOR za ostale ročnosti; USD: SOFR za O/N, CME Term SOFR Rates za ostale ročnosti;

GBP: SONIA za O/N, ICE Term SONIA Reference Rates za ostale ročnosti; CHF: SARON za O/N, SARON Compound Rates za ostale ročnosti.

1.5 Referentne kamatne stope vodećih centralnih banaka*

	RKS (u %)	Poslednja promena (u p.p.)	Datum promene	Naredni sastanak	Očekivanje RKS za T4 (u %)
Evropska centralna banka	4,00*	0,25	14. 9. 2023.	26. 10. 2023.	4,00
Federalne rezerve SAD	5,25–5,50	0,25	26. 7. 2023.	1. 11. 2023.	5,25–5,50
Banka Engleske	5,25	0,25	3. 8. 2023.	2. 11. 2023.	5,50
Banka Kanade	5,00	0,25	12. 7. 2023.	25. 10. 2023.	5,00
Narodna banka Švajcarske	1,75	0,25	22. 6. 2023.	14. 12. 2023.	1,75

* RKS na poslednji dan izveštajnog perioda; kamatna stopa na depozitne olakšice za ECB (RKS je 4,50%).

Kurs EUR/USD

U izveštajnom periodu evro je prema američkom dolaru ostao na istom nivou na kom je završio prethodnu nedelju. Kurs EUR/USD se kretao u rasponu od 1,0448 do 1,0600 (tokom perioda trgovanja), odnosno od 1,0462 do 1,0579 (vrednost na kraju dana, *Bloomberg Composite London*).

Tokom prve polovine nedelje dolar je jačao, usled objave dobrih ekonomskih podataka u SAD, snažnog rasta prinosa državnih obveznica u SAD, kao i usvajanja Zakona o privremenom finansiranju Vlade SAD. Tokom druge polovine nedelje kurs EUR/USD je korigovan naviše, nakon znatnog rasta dolara u prethodnom periodu, a pred objavljivanje izveštaja o broju radnih mesta van sektora poljoprivrede (*NFP*).

U ponedeljak je evro oslabio, nakon objavljenog konačnog podatka o komponenti *PMI* indeksa koja se odnosi na proizvodni sektor za Nemačku za septembar, koja je smanjena sa 39,8 na 39,6. Tokom dana objavljen je i podatak o stopi nezaposlenosti u zoni evra, koja je smanjena sa 6,5% na 6,4%. Istovremeno, dolar je jačao zbog toga što je američka vlada u nedelju privremeno izbegla blokadu budžeta i usled očekivanja tržišnih učesnika da će FED zadržati referentnu kamatnu stopu na višem nivou u dužem vremenskom periodu.

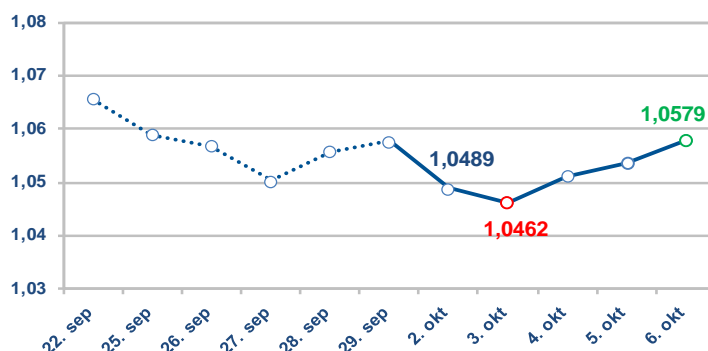
U utorak je dolar nastavio da jača usled objavljenog podatka o broju slobodnih radnih mesta u SAD (*JOLTS*) u avgustu, koji je povećan na 9,610 mln, sa 8,920 mln (revidirano sa 8,827 mln), a očekivao se pad na 8,815 mln.

U izveštajnom periodu kurs EUR/USD ostao na istom nivou na kome je završio prethodnu nedelju (1,0579)

Prilikom otvaranja tržišta u Evropi u sruđu, evro je nadoknadio deo gubitka iz prve polovine nedelje. Objavljeni su finalni podaci o kompozitnom *PMI* indeksu u Nemačkoj, koji je revidiran naviše (sa 46,2 na 46,4), kao i komponenta koja se odnosi na usluge (sa 49,8 na 50,3), a kompozitni *PMI* indeks za zonu evra revidiran je sa 48,4 na 48,7. Dolar je nastavio da slabi do kraja dana nakon objavljivanja podataka iz SAD. Broj radnih mesta u privatnom sektoru SAD (*ADP Employment*) u septembru je povećan za 89 hiljada i bio je ispod očekivanja (150 hiljada) i podatka iz avgusta (180 hiljada). *ISM* indeks uslužnog sektora SAD imao je vrednost od 53,6 i bio je nešto iznad očekivanja (53,5), a ispod nivoa iz avgusta (54,5) i našao se u zoni ekspanzije deveti mesec zaredom. Industrijske porudžbine SAD u avgustu su porasle za 1,2% u odnosu na jul, nakon pada od 2,1% u prethodnom mesecu.

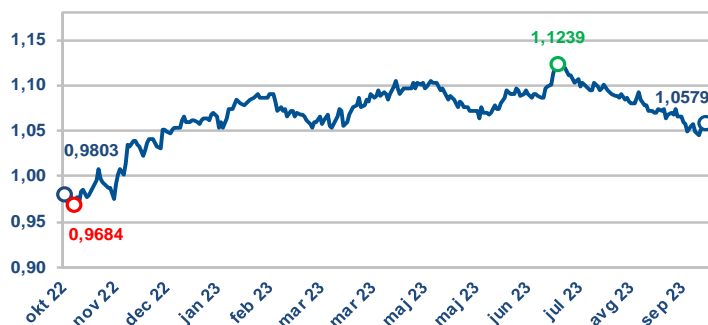
Dolar je nastavio da slabi i narednog dana, usled očekivanja izveštaja o broju radnih mesta van sektora poljoprivrede SAD (*NFP*) koji će biti objavljen u petak. Pri otvaranju evropske sesije, objavljeni su podaci o izvozu u Nemačkoj za avgust, koji je smanjen za 1,2%, dok je u julu ovaj podatak iznosio -1,9% (revidirano sa -0,9%). Tokom dana objavljen je podatak o broju novih prijava za naknadu u slučaju nezaposlenosti u SAD, koji je (tokom nedelje koja se završila 30. septembra) neznatno povećan – sa 205 hiljada na 207 hiljada, a očekivalo se da se poveća na 210 hiljada.

1.6 Kurs EUR/USD tokom izveštajnog perioda

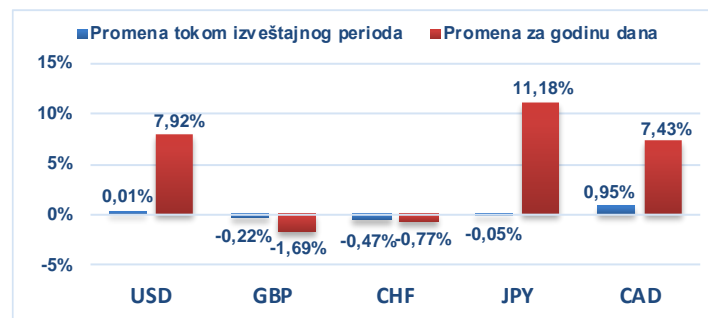
Izvor: Bloomberg.

1.7 Kurs EUR/USD u poslednjoj godini dana

Izvor: Bloomberg.

1.8 Promena vrednosti evra prema odabranim valutama

Izvor: Bloomberg.

U petak su objavljeni podaci o broju radnih mesta van sektora poljoprivrede SAD u septembru, koji je povećan za 336 hiljada u odnosu na prethodni mesec, više od očekivanja (170 hiljada), a nakon rasta od 227 hiljada prethodnog meseca (revidirano sa 187 hiljada). Dolar je inicijalno ojačao nakon objavljenog podatka, ali se do kraja dana vratio na nivo na kom je bio pre toga, pa je kurs EUR/USD na dnevnom nivou porastao.

Kurs EUR/USD je izveštajni period završio na nivou od 1,0579 američkih dolara za evro, što ujedno predstavlja najvišu vrednost na zatvaranju tokom izveštajnog perioda.

Državne obveznice SAD

Tokom izveštajnog perioda prinosi državnih obveznica SAD ostali su gotovo nepromenjeni na delu krive do godinu dana, dok su na dužem delu krive povećani. Prinos dvogodišnje obveznice povećan je za oko 4 b.p. (na 5,08%), dok je prinos desetogodišnje obveznice povećan za oko 23 b.p. (na 4,80%).

Prinosi na dužim ročnostima porasli su usled rasta realne komponente, odnosno premije za ročnost, koju su investitori zahtevali za ulaganje u dugoročne obveznice, kao i objavljivanja snažnih podataka s tržišta rada – broja slobodnih radnih mesta i povećanja broja novih radnih mesta van sektora poljoprivrede. Prinosi državnih obveznica SAD su tokom nedelje dostigli najviše nivoe od 2007. godine – prinos dvogodišnje obveznice dostigao je 5,18%, petogodišnje obveznice 4,87%, desetogodišnje obveznice 4,88%, a 30-godišnje obveznice 5,01%.

Broj radnih mesta van sektora poljoprivrede (Non-Farm Payrolls – NFP) u septembru je povećan za 336 hiljada u odnosu na prethodni mesec, više od očekivanja (170 hiljada) i više od podatka iz avgusta, koji je iznosio 227 hiljada (revidirano sa 187 hiljada). Podaci za jul i avgust revidirani su naviše, za ukupno 119 hiljada. Rast zarada (po radnom satu) iznosio je 0,2% u odnosu na prethodni mesec, a očekivao se rast od 0,3% (prethodno 0,2%), dok je rast u odnosu na isti mesec prošle godine iznosio 4,2% (očekivanja za septembar i podatak iz avgusta iznosili su 4,3%). Stopa nezaposlenosti ostala je na istom nivou (3,8%), a očekivalo se da se smanji na 3,7%. Stopa participacije radne snage ostala je na istom nivou (62,8%), u skladu sa očekivanjima.

Broj radnih mesta van sektora poljoprivrede u septembru povećan za 336 hiljada (očekivano 170 hiljada)

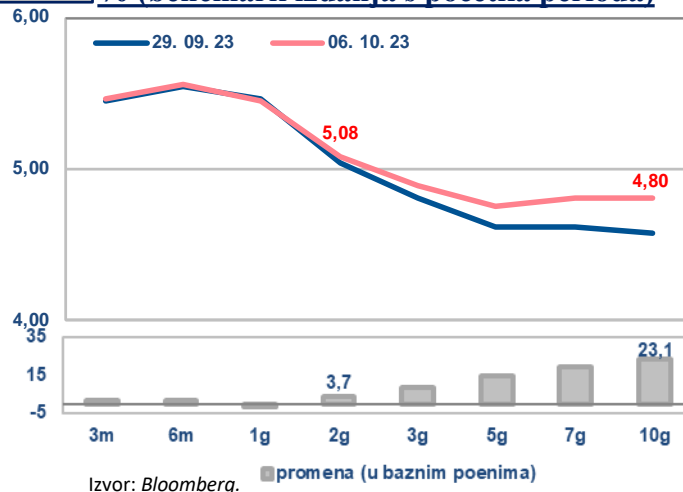
Broj slobodnih radnih mesta u SAD (JOLTS Job Openings) u avgustu je povećan na 9,610 mln, sa 8,920 mln u julu (revidirano sa 8,827 mln), dok se očekivao pad na 8,815 mln. Odnos otvorenih radnih mesta po nezaposlenoj osobi u avgustu je smanjen sa 1,53 na 1,51. Stopa napuštanja posla ostala je nepromenjena (na 2,3%), što je najniži nivo u godinu i po dana, dok je stopa zapošljavanja ostala na istom nivou (3,7%).

ISM indeks proizvodnog sektora SAD u septembru je zabeležio rast sa avgustovskih 47,6 na 49,0 i bio je iznad očekivanja (47,9), pa se našao na najvišem nivou od novembra 2022. godine, ali se vrednost indeksa zadržala u zoni kontrakcije jedanaesti mesec zaredom. Na rast ukupnog ISM indeksa uticao je, pre svega, rast komponente koja se odnosi na zaposlenost (sa 48,5 na 51,2), ali i komponente obima proizvodnje (sa 50,0 na 52,5) i novih porudžbina (sa 46,8 na 49,2). Podaci povećavaju optimizam da će SAD uspeti da izbegne recesiju (*soft landing*).

ISM indeks uslužnog sektora SAD u septembru je imao vrednost od 53,6 i bio je nešto iznad očekivanja (53,5), a ispod nivoa iz avgusta (54,5), pa se našao u zoni ekspanzije deveti mesec zaredom. Pokazatelj koji se odnosi na zaposlenost zabeležio je pad sa avgustovskih 54,7 na 53,4, pokazatelj koji se odnosi na nove porudžbine smanjen je sa 57,5 na 51,8 i našao se na najnižem nivou ove godine, dok je pokazatelj koji se odnosi na nabavne cene ostao na istom nivou (58,9).

1.9

Kriva prinosa državnih obveznica SAD, u % (benčmark izdanja s početka perioda)

1.10

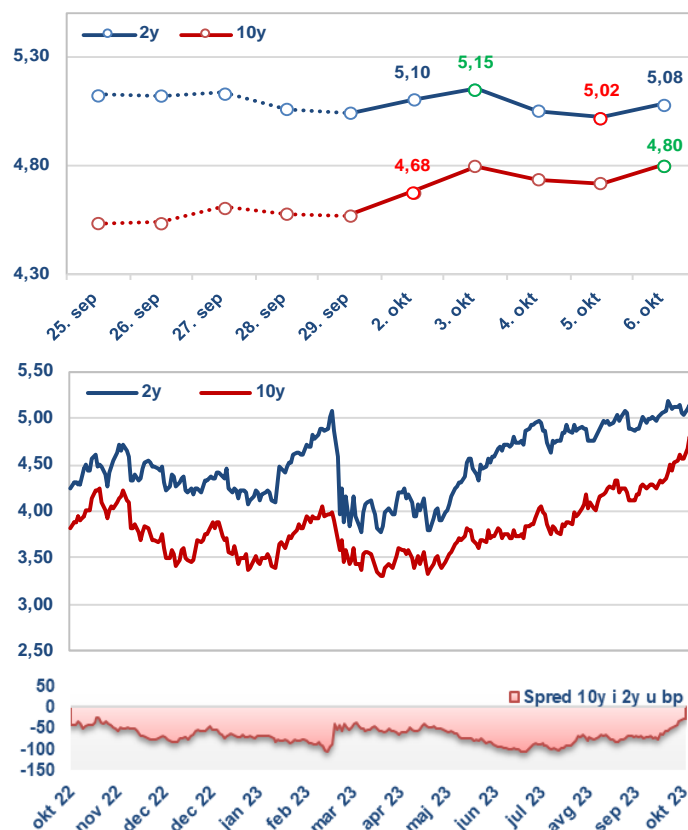
Značajni pokazatelji privredne aktivnosti SAD

Pokazatelj	Period	Očekivani podatak	Aktuelni podatak	Prethodni podatak
Broj radnih mesta van sektora poljoprivrede, u hiljadama	Sep.	170	336	227
ISM indeks uslužnog sektora	Sep.	53,5	53,6	54,5
ISM indeks proizvodnog sektora	Sep.	47,9	49,0	47,6

Izvor: Bloomberg.

1.11

Prinos generičkih dvogodišnjih i desetogodišnjih državnih obveznica SAD, u %

Državne obveznice Nemačke

Tokom izveštajnog perioda prinosi nemačkih državnih obveznica smanjeni su na ročnostima od jedne do pet godina, dok su blago povećani na najkraćim ročnostima (od tri do šest meseci) i ročnostima dužim od šest godina. Prinos nemačke dvogodišnje obveznice smanjen je za oko 7 b.p., na 3,13%, dok je prinos desetogodišnje obveznice povećan za oko 4 b.p., na 2,88%.

Na blagi rast prinosa na dužim ročnostima tokom perioda uticala su očekivanja tržišnih učesnika da će ECB zadržati kamatne stope na visokim nivoima duži vremenski period, komentar člana ECB-a De Gindosa da je prerano da se govori o smanjenju kamatnih stopa, kao i komentar glavnog ekonomiste ECB-a Lejna da će rast zarada povećati inflaciju.

Industrijske porudžbine u Nemačkoj znatno su povećane u avgustu (3,9%), a očekivao se rast od 1,5%, nakon pada od 11,3% u julu (revidirano sa -11,7%). U odnosu na isti mesec prošle godine, porudžbine su manje za 4,2%, (očekivano 7,9%), nakon -10,1% u julu (revidirano sa -10,5%). Tokom jula i avgusta ove godine, porudžbine su, isključujući volatilne kategorije, porasle za 1% u poređenju s prosekom za drugo tromesečje. Međutim, kompanije su poslednjih meseci održale stabilnu proizvodnju usled zaostalih porudžbina nastalih tokom pandemije, ali većina kompanija smatra da su te porudžbine sada znatno manje. Usled svega, veća je verovatnoća da će se industrijska proizvodnja smanjiti u narednim mesecima, uprkos solidnim podacima o porudžbinama u trećem tromesečju, usled sve većeg uticaja visokih kamatnih stopa.

Maloprodaja u zoni evra u avgustu je smanjena za 1,2% u odnosu na prethodni mesec (očekivano 0,5%), a nakon pada od 0,1% u julu. U odnosu na isti mesec prošle godine, maloprodaja je u avgustu niža za 2,1%, nakon što je u julu bila niža za 1,0%.

Prinos nemačke desetogodišnje obveznice dostigao nivo preko 3%, prvi put od jula 2011. godine

Stopa rasta proizvođačkih cena u zoni evra u avgustu je iznosila 0,6% u odnosu na prethodni mesec, u skladu sa očekivanjima, a nakon što je u julu iznosila -0,5%. U odnosu na isti mesec prošle godine proizvođačke cene su niže za 11,5%, u skladu sa očekivanjima, dok su u julu bile niže za 7,6%.

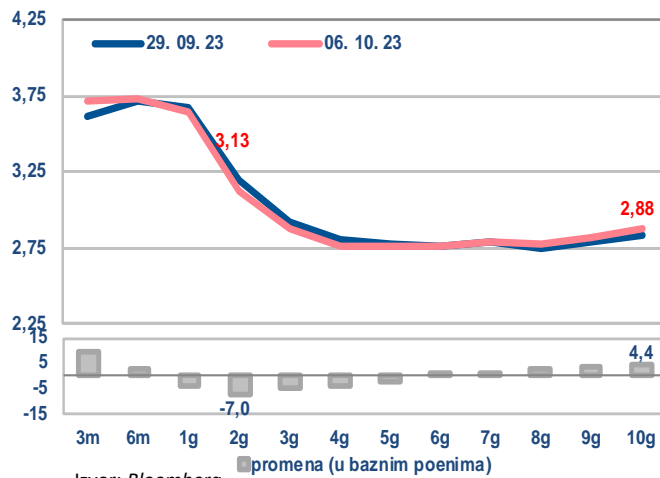
Izvoz Nemačke u avgustu je smanjen za 1,2%, dok je podatak za jul revidiran sa -0,9% na -1,9% što povećava rizik recesije u trećem tromesečju. Od početka 2022. godine, neto izvoz je bio prepreka privrednom rastu Nemačke u četiri od šest tromesečja. Problemi u lancima snabdevanja i pad globalne tražnje (posebno iz Kine) faktori su koji negativno utiču na nemački izvozni sektor, koji nije više pokretač rasta nemačke privrede.

Kompoziti PMI indeks u zoni evra je, prema konačnim podacima, revidiran sa 47,1 na 47,2. Komponenta koja se odnosi na uslužni sektor je takođe revidirana naviše, sa 48,4 na 48,7, dok je komponenta koja se odnosi na proizvodni sektor ostala nepromenjena (na 43,4).

Kompozitni PMI indeks u Nemačkoj je, prema finalnim podacima, revidiran naviše (sa 46,2 na 46,4). Komponenta koja se odnosi na uslužni sektor takođe je revidirana naviše, sa 49,8 na 50,3, dok je komponenta koja se odnosi na sektor proizvodnje revidirana naniže, sa 39,8 na 39,6.

1.12

Kriva prinosa državnih obveznica Nemačke u % (benčmark izdanja s početka perioda)

1.13

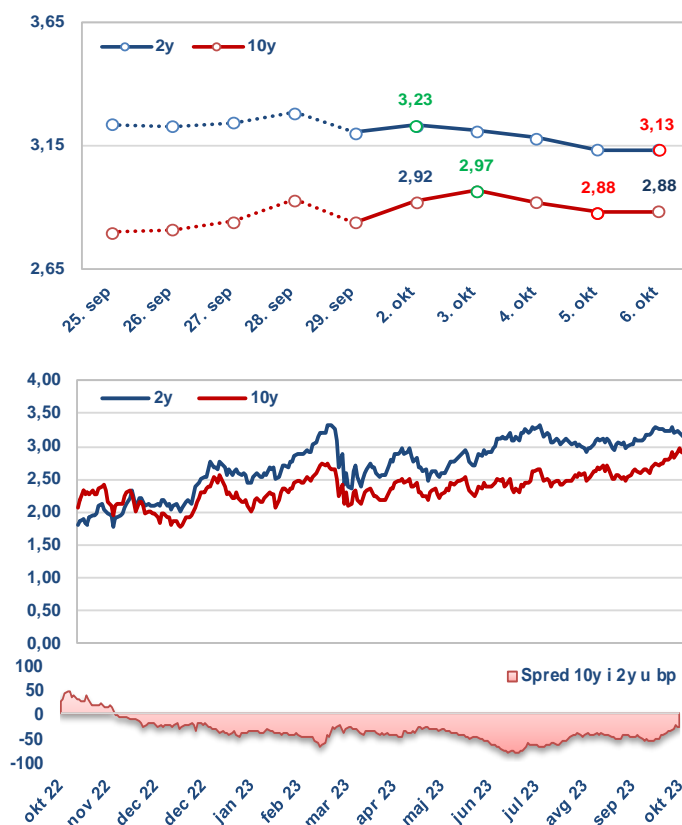
Značajni pokazatelji privredne aktivnosti zone evra

Pokazatelj	Period	Očekivani podatak	Aktuelni podatak	Prethodni podatak
Industrijska porudžbine u Nemačkoj, M/M	Avg.	1,5%	3,9%	-11,3%
Maloprodaja u zoni evra, M/M	Avg.	-0,5%	-1,2%	-0,1%
Stopa rasta proizvođačkih cena u zoni evra, M/M	Avg.	0,6%	0,6%	-0,5%

Izvor: Bloomberg.

1.14

Prinos generičkih dvogodišnjih i desetogodišnjih državnih obveznica Nemačke, u %

II Kretanja na tržištima izabranih zemalja u razvoju

2.1

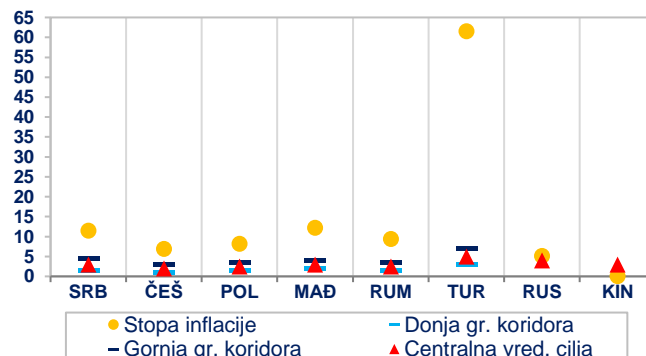
Referentne kamatne stope centralnih banaka zemalja u razvoju

	RKS (u %)	Promena (u p.p.)	Datum promene	Naredni sastanak	Očekivanje (T4, %)*
Srbija (NBS)	6,50	0,25	13. 7. 2023.	9. 11. 2023.	6,50
Češka (CNB)	7,00	1,25	22. 6. 2022.	2. 11. 2023.	6,63
Poljska (NBP)	5,75	-0,25	6. 9. 2023.	8. 11. 2023.	5,50
Mađarska (MNB)	13,00	1,25	27. 9. 2022.	24. 10. 2023.	11,00
Rumunija (NBR)	7,00	0,25	10. 1. 2023.	8. 11. 2023.	7,00
Turska (CBRT)	30,00	5,00	21. 9. 2023.	26. 10. 2023.	35,00
Rusija (CBR)	13,00	1,00	15. 9. 2023.	27. 10. 2023.	13,00
Kina (PBoC)	4,35	-0,25	23. 10. 2015.	n/a	4,35

Izvor: Bloomberg / *T4 2023. godine – prosečne projekcije dostupne na osnovu poslednjih raspoloživih anketa.

2.2

Inflacija u zemljama u razvoju (u %, YoY)

Izvor: Bloomberg i sajтови centralnih banaka (poslednji podatak).

Dešavanja na lokalnim tržištima

Centralna banka Poljske 4. oktobra smanjila je referentnu stopu za 25 b.p., na 5,75%, što su tržišni učesnici i očekivali. Ovo predstavlja drugo uzastopno smanjenje referentne stope, nakon što je na sastanku u septembru započet ciklus ublažavanja monetarne politike smanjenjem referentne stope od 75 b.p.

Centralna banka Rumunije je 5. oktobra zadržala referentnu stopu na nepromenjenom nivou od 7,00%, što je u skladu sa očekivanjima tržišnih učesnika. Referentna stopa nalazi se na nepromenjenom nivou od januara ove godine.

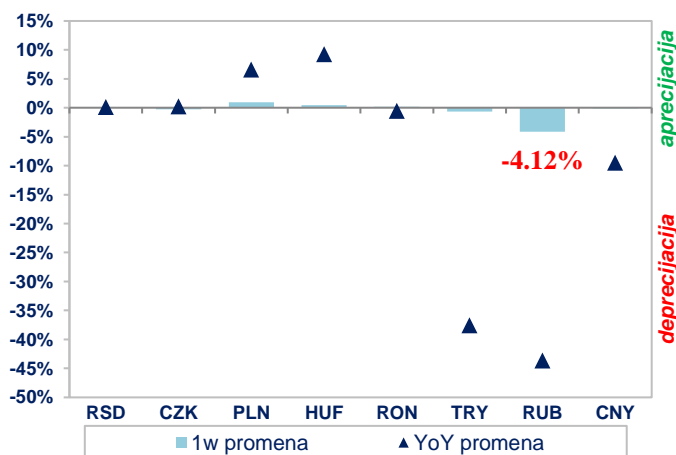
Agencija Fitch Ratings je 6. oktobra promenila izgled za kreditni rejting Hrvatske sa stabilnih na pozitivne, pri čemu je kreditni rejting zadržan na nivou BBB+. Fitch je istakao da je povećanje kreditnog rejtinga Hrvatske moguće ako dođe do dugotrajnog pada stope inflacije, održivog rasta BDP-a i poverenja u sposobnost Vlade da zadrži javni dug na silaznoj putanji.

Tokom izveštajnog perioda, za posmatrane zemlje objavljeni su sledeći makroekonomski pokazatelji:

- **Caixin proizvodni PMI indeks Kine u septembru iznosi 50,6** (očekivano: 51,2), što je ispod nivoa iz avgusta od 51,0, ali iznad NBS proizvodnog PMI indeksa koji u septembru iznosi 50,2 (očekivano: 50,1). Caixin PMI indeks za uslužni sektor u septembru je iznosio 50,2, što je ispod nivoa iz avgusta od 51,8, kao i ispod NBS PMI indeksa za uslužni sektor, koji je u septembru iznosio 51,7 (očekivano: 51,6).
- **Stopa inflacije u Turskoj u septembru iznosila je 61,5% YoY**, što je iznad podatka iz avgusta od 58,9% YoY i blago ispod očekivanja tržišnih učesnika (61,6% YoY). Na mesečnom nivou cene u avgustu su zabeležile rast od 4,8% MoM, što je ispod nivoa iz avgusta (9,1% MoM), ali u skladu sa očekivanjima analitičara. **Bazna inflacija je u septembru iznosila 68,9% YoY** (64,9% YoY u avgustu).
- **Stopa rasta industrijske proizvodnje Mađarske u avgustu je iznosila -6,1% YoY**, što je značajnije ispod očekivanja tržišnih učesnika (-2,9% YoY), kao i ispod nivoa iz jula od -2,6% YoY.

2.3

Promena lokalnih valuta izabranih zemalja u razvoju prema evru

Izvor: Bloomberg, osim za RSD (srednji kurs NBS).

2.4

Prinosi državnih obveznica u lokalnoj valuti (ročnost približna 10G)

Emitent (dospeće)	Prinos (u %)	Promena u b.p.	
		1w	YoY
Srbija (2032)	6,300	14,0	-87,0
Češka (2033)	4,888	10,2	-23,2
Poljska (2033)	5,989	9,0	-119,9
Mađarska (2032)	7,696	32,3	-215,1
Rumunija (2032)	7,229	24,8	-131,2
Turska (2032)	25,160	-36,0	1348,0
Kina (2033)	2,673	0,0	-7,1

Izvor: Bloomberg, osim za Tursku (Refinitiv) i Srbiju (podaci CRHoV sa sekundarnog tržišta).

III Kretanja na tržištima zlata i nafte

Zlato

Tokom izveštajnog perioda cena zlata je smanjena za 1,32% i kretala se u rasponu od 1.818,16 do 1.831,65 američkih dolara po finoj unci zlata (vrednost na kraju dana, *Bloomberg Composite London*).

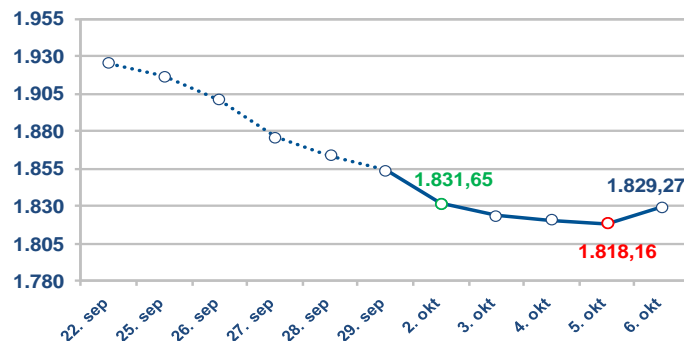
Na pad cene zlata uticali su: usvajanje Zakona o privremenom finansiranju u Kongresu SAD radi izbegavanja zabrane daljeg finansiranja i zastoja u radu američke vlade kao kompromisni sporazum do 17. novembra; očekivanja investitora da će FED povećati ili duži vremenski period zadržati visok nivo kamatnih stopa radi sprečavanja rasta inflacije; rast stopa prinosa na državne obveznice SAD do blizu 16-godišnjeg maksimuma, što je znatno uticalo na pad tražnje za zlatom kao nekamatonom klasom aktive, kao i smanjena količina zlata u najvećem svetskom berzanskom fondu *SPDR Gold Trust*.

Cena zlata smanjena za 1,32% i na kraju izveštajnog perioda iznosila 1.829,27 dolara po unci

Na ograničenje daljeg pada cene zlata uticali su: izjava predsednika FED-a Atalante Bostika da nema žurbe s povećanjem nivoa kamatnih stopa s obzirom na usporavanje ekonomije SAD i pad inflatornih pritisaka; izuzetno snažna tražnja za bakrom u Kini, kao i saopštenje Svetskog saveta za zlato da su centralne banke u avgustu dodale u svoje devizne rezerve oko 77 tona zlata (najznačajniji kupci bili su: Kina – 29 tona, Poljska – 18 tona i Turska – 15 tona).

3.1

Zlato (dnevni podaci, USD po unci)

Izvor: Bloomberg.

Nafta

Tokom izveštajnog perioda zabeležen je pad cene nafte tipa **brent** od 8,50%, koja se kretala u rasponu od 88,12 do 94,65 američkih dolara po barelu (vrednost na kraju dana, *Bloomberg Composite London*).

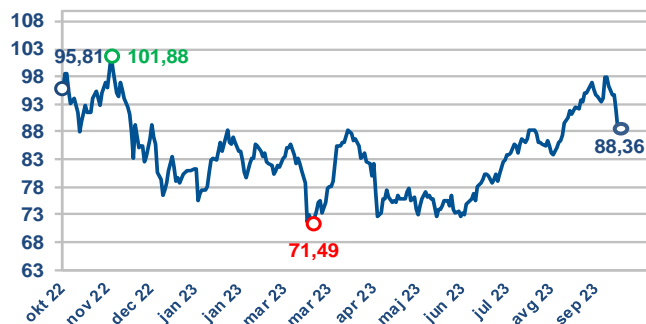
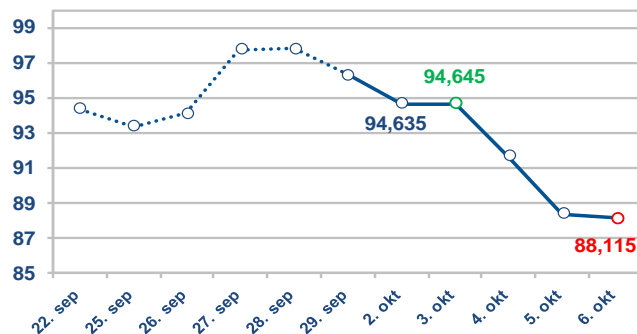
Na pad cene nafte su uticali sledeći faktori: očekivanja da će centralne banke duži vremenski period zadržati viši nivo kamatnih stopa, što može usporiti globalni privredni rast, a time i tražnju za gorivom; pad uvoza nafte u Aziji, drugi mesec zaredom u septembru, jer je jesenje održavanje rafinerija smanjilo potražnju za naftom; praznici u mnogim azijsko-pacifičkim zemljama, uključujući Kinu i Indiju; najave Turske da će se uskoro pokrenuti rad na naftovodu iz Iraka, koji je bio suspendovan šest meseci, kao i povećana proizvodnja i izvoz nafte iz Venecuele, Nigerije i Irana.

Cena nafte smanjena za 8,50% i na kraju posmatranog perioda iznosila 88,12 dolara po barelu

Na ograničenje daljeg pada cene nafte uticali su: poremećaji ponude i snabdevanja tržišta naftom; očekivanje rasta tražnje za gorivom u Kini; saopštenje OPEC-a da će zadržati trenutni nivo proizvodnje, uz izjave Saudijske Arabije i Rusije da nastavljaju sa zadržavanjem dodatnih dobrovoljnih smanjenja proizvodnje; izveštaji Američkog instituta za naftu (*API*) i Agencije za informacije o energetici (*EIA*) o smanjenju nivoa zaliha sirove nafte u SAD, kao i smanjen broj naftnih i gasnih platformi u SAD, po podacima kompanije *Baker Hughes*.

3.2

Cena nafte tipa brent (USD po barelu)

Izvor: Bloomberg.